

Handläggare:

Gunilla Thörnwall Bergendahl

Sammanfattning av särskilda yttranden från experter i Apoteksmarknadsutredningen

Sveriges Kommuners och Landstings experter: Experterna är positiva till en omreglering av apoteksmarknaden men upplever att utredarens analyser inte är så heltäckande och djupgående som krävs. Läkemedel är ett mycket viktigt verktyg i hälso- och sjukvården, alltså är apotek det. Landstingen har kostnadsansvar för läkemedel och dess distributionskostnader. För att få effektivitet i systemet med icke-utbytbara läkemedel måste landstingen som betalare få förhandla direkt med företagen om in-priser i en transparent process. Dagens modell för prissättning av utbytbara läkemedel är sannolikt den mest effektiva och transparenta i världen. Experterna föreslår en bibehållen generikamodell där betalning för uttagna läkemedel går direkt från landsting till läkemedelsföretag för att minimera riskerna med ekonomisk påverkan och inte via apotek som idag. Förbrukningsartiklar skall tillhandahållas av landstingen, de enda som kan ta ansvar för kvalitetsstyrningen. All extempore skall i ett först steg tillhandahållas av ett från Apoteket fristående bolag. Argumentationen för IT-infrastrukturen i bolagsform i stället för myndighetsform är inte övertygande. Patienternas integritet måste skyddas och en särskild registerlag är en förutsättning för en omreglering. Sammanfattningsvis befarar experterna att omreglering på utredningens grund leder till högre läkemedelskostnader utan fördel för patienterna.

Datainspektionens expert : Känsliga personuppgifter kommer att hanteras av ett okänt antal nya apoteksaktörer, vilket innebär att de kommer att spridas på fler vilket skapar nya integritetsrisker och risker för användning för otillbörliga syften. De förslag och underlag som ligger till grund för betänkandet är inte tillräcklig för att godta de enskilda individernas integritetsskydd. En ny särskild registerlag bör övervägas och utredas vidare. Utan tydliga regler finns risk att nya stora receptregister skapas hos samtliga aktörer. En förutsättning för omreglering är att ny lagstiftning om hantering av personuppgifterna finns på plats.

Konkurrensverkets expert: Läkemedelsmarknaden avviker i stora delar från en fungerande konkurrensmarknad. Transparens i alla led bör råda så att landstingen kan följa kostnaderna och genomföra åtgärder för att främja effektiv läkemedelsanvändning. Läkemedelsföretagen bör därför inte kunna ge rabatter till apoteken, riskerar att leda till oetisk och korrptionsliknande beteende som kan leda till ökande läkemedelskostnader. Experten ifrågasätter varför tillverkarna skulle ge rabatter på patentläkemedel, vars konkurrent som regel är parallellimporterade läkemedel som sälja via andra kanaler och oftast redan har lägre priser. Risk finns att förslaget inte leder till fler apotek, ökat öppethållande, bredare sortiment mm som gynnar

konsument. Staten måste sälja ett stort antal apotek för att bryta Apotekets monopol. Om föreslagen prismodell genomförs om Apoteket dominerar marknaden, kan konkurrensen för generiska och parallellimporterade läkemedel allvarligt skadas.

Läkemedelsförmånsnämndens expert: På väsentliga punkter tillgodoser inte utredningens förslag syftena med omregleringen dvs effektivisering, bättre tillgänglighet, prispress samt säker och ändamålsenlig läkemedelsanvändning. Förskrivna läkemedel är en del av insatserna i hälso- och sjukvården. Konsumenten är inte priskänslig pga socialförsäkringssystemet och vanliga konkurrensmekanismer fungerar inte. Förslaget grundas på en invecklad modell med stora inslag av kontroll, vilka inte är kostnadsberäknade. Det är oklart hur vinsterna kommer samhälle och konsument tillgodo. Ingen analys har gjorts av den norska modellen. Det är svårt att se hur den föreslagna modellen ska fungera. Förslaget är långt från en marknadslösning utan bara komplicerat och en tillfällig lösning och gör det svårt att bedöma effekterna på läkemedelskostnaderna. Den nuvarande svenska modellen är enkel. Med en omreglering enl utredarens förslag skulle samhället spara 2 procent på generikamarknaden till kostnad av en omfattande byråkrati.

Läkemedelsverkets expert: Förslaget innebär svårigheter för tillståndsgivande myndighet (Läkemedelsverket) att vid ansökningstillfället säkerställa att driften vid apotek sker på ett patientsäkert sätt. En konstruktion förordas därför där apoteksverksamhet får påbörjas först efter beslut från tillståndsgivande myndighet. Tillgängligheten har inte tillräckligt belysts. Inga skyldigheter föreslås att tillhandahålla läkemedel över hela landet vilket kan leda till minskad tillgänglighet för läkemedel som bedöms som olönsamma. Förslaget innebär att narkotiska läkemedel även bör skickas på distans, vilken kan ifrågasättas om det är i linje med samhällets övriga strävanden att minska avledningen av legal narkotika till den illegala marknaden.

Konsumentverkets expert: Det finns en uppenbar risk att de nyöppnade apoteken inte kommer att vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Viktigt att ta lärdom av misstagen vid förändringen av Postens servicenät, vilket ledde till försämrade tillgänglighet för personer med funktionshinder. Vid tillståndsprovningen bör därför ställas krav på att detta tillgodoses, t ex genom ändring av lagen om handel med läkemedel.